

Benjamin Sterner och Kjetil Myklebust framför Sterners "Endast brus och luft".

Musik eller ljudkonst?

"Nyskapande kammarmusik" var namnet på en konsert, som Föreningen Svenska Tonsättare hade anordnat i Grünewaldsalen i Stockholms konserthus den 29 september med anledning av att FST i år fyller 100 år. Konserten väcker frågor.

För det första: är den här konserten representativ för den nya kammarmusik, som skapas i Sverige idag? I konsertens rubrik ingick ju ordet "kammarmusik", men programmet upptogs helt av det specialområde, som kallas liveelektronik, d.v.s. där levande musiker framträder tillsammans med elektroniskt alstrade ljud. Om detta är representativt, vart har då den rent instrumentala musik som skrivs tagit vägen? Är den ointressant? Utan att ha någon statistik att tillgå, kan man ändå påpeka, att t.ex. Stockholms saxofonkvartett har uruppfört över 500 verk de senaste decennierna.

Utan att vara motståndare till s.k. "elektronisk musik" kan man med fog ifrågasätta, om inte ordet "musik" i sammanhanget är felaktigt. Definitionen av begreppet "musik" är klingande verk uppbyggda på harmoni, rytm och melodi, medan verk skrivna helt för elektronik eller elektronik tillsammans med akustiska instrument, s.k. "liveelektronik", vanligen saknar minst en av dessa egenskaper, ibland alla. Därför vore det riktigare att kalla sådana verk för "ljudkonst".

Konserten i Grünewaldsalen var ett tydligt exempel på detta. Ljudkonst har absolut ett berättigande som en egen konstform, men den fordrar att lyssnaren är inställd på att detta inte låter som "vanlig" musik, utan "sätter på sig andra öron". Då kan upplevelsen bli fascinerande. Jag tyckte t.ex. att Lars-Gunnar Bodins "Enbart för Kerstin" för mezzosopran och tape från 1979 var intressant: en kvinnoröst (mezzosopranen Anne Pajunen) framför en dikt, "sjunger" är för mycket sagt,

eftersom hon rör sig inom ett mycket begränsat tonområde, samtidigt som hon interagerar med sin egen röst, som spelas upp från ett band i flera kanaler och i stämmor. Här finns det alltså en viss anknytning till musik, bl.a. en viss harmonik. I andra stycken som framfördes under kvällen, saknades det toner helt, det var bara diverse ljud alstrade på olika sätt med instrument och dator. Titeln "Endast luft och brus" för tuba och live-elektronik av Benjamin Stern illustrerar tydligt, hur man lämnat ramarna för musik och utan melodi, rytm och harmonik skapat något annat, ljudkonst.

Ljudkonst borde därför kallas just det och inte "musik", som ger förväntningar hos publiken, som inte infrias. Därför var titeln "Nyskapande kammarmusik" illa vald: "Nyskapande ljudkonst" hade varit hederligare, för över 60 år efter Stockhausens "Gesang der Jünglinge" borde ljudkonst få stå som en egen konststart och värderas som sådan utan att marknadsföras som något det inte är.

Kammarmusikverk, där alla de tre grundegenskaperna hos musik finns, skapas fortfarande. Att då anordna en föreställning under det namnet, där inte ett enda sådant verk finns representerat, är för mig svårt att förstå. Det måste återspegla en subjektiv värdering hos FST.

CALLE FRIEDNER
TEXT OCH FOTO